

Практична робота 8

ТЕМА: «Законодавчі та нормативні бази щодо здорового харчування людини»

Мета роботи: Засвоїти базу даних про основні законодавчі аспекти, що мають відношення до трофології.

Матеріали та обладнання: підручники, електронні інформаційні ресурси, довідники.

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ

Одним із ефективних законів щодо виробництва здорової харчової продукції є Закон про органічне виробництво.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини

Повторно прийнято з пропозиціями Президента (03.09.2013)

Цей Закон визначає правові та економічні основи виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції та сировини, заходи контролю та нагляду за такою діяльністю і спрямований на забезпечення справедливої конкуренції та належного функціонування ринку органічної продукції та сировини, покращення основних показників стану здоров'я населення, збереження природного навколишнього середовища, раціонального використання ґрунтів, забезпечення раціонального використання та відтворення природних ресурсів, а також гарантування впевненості споживачів у продуктах та сировині, маркованих як органічні.

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

виробництво органічної продукції (сировини) – виробнича діяльність фізичних або юридичних осіб (в тому числі з вирощування та переробки), де під час такого виробництва виключається застосування хімічних добрив, пестицидів, ГМО, консервантів тощо, та на всіх етапах виробництва (вирощування, переробки) застосовуються методи, принципи та правила, визначені цим Законом для отримання натуральної (екологічно чистої) продукції, а також збереження та відновлення природних ресурсів;

органічна сировина - сировина, отримана в результаті сертифікованого виробництва відповідно до вимог цього Закону та яка спрямовується на подальше використання для отримання нової продукції;

органічна продукція – продукція, отримана в результаті сертифікованого виробництва відповідно до вимог цього Закону;

органічна продукція аквакультур - риба та інші водні живі ресурси, розведені та вирощені у спеціальних штучних умовах або у визначених для цього рибогосподарських водних об'єктах у відповідності до цього Закону;

традиційна (неорганічна) продукція – продукція, виготовлена за загальноприйнятими технологіями виробництва сільськогосподарської продукції, де можна використовувати будь-які хімічні засоби захисту, синтетичні мінеральні добрива,

консерванти, штучні барвники, стимулятори росту, гормони, антибіотики, ароматизатори, стабілізатори, підсилювачі смаку тощо відповідно до законодавства;

зона виробництва органічної продукції та сировини - місце для ведення виробництва органічної продукції (сировини), яке за агроекологічними показниками придатне для здійснення виробництва органічної продукції та органічної сировини рослинного і тваринного походження;

паралельне виробництво – одночасне виробництво органічної та традиційної (неорганічної) продукції;

перехідний період – період переходу від виробництва традиційної (неорганічної) продукції (сировини) до виробництва органічної продукції (сировини);

гідропонне виробництво – метод вирощування рослин, при якому їх коріння знаходиться лише у мінеральному поживному розчині або у інертному середовищі, такому як перліт, гравій або мінеральна вата, до якого доданий поживний розчин;

еколого-токсикологічні показники - показники, що характеризують вміст залишкових кількостей пестицидів, важких металів та радіонуклідів у ґрунтах і тест-культурах;

інгредієнти - речовини, у тому числі харчові добавки, що використовуються при виробництві або переробці харчової продукції, які містяться в кінцевому продукті;

інспектування - процедура оцінки відповідності фактичного стану наявного виробництва вимогам, встановленим цим Законом, шляхом спостереження за виробництвом органічної продукції (сировини) і надання висновків за результатами такого спостереження;

інспектор – фізична особа, яка перебуває у трудових відносинах з центральним органом виконавчої влади, який здійснює державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, або з уповноваженим органом сертифікації, відповідає вимогам цього Закону та уповноважена на здійснення інспектування;

маркування органічної продукції - слова, знаки, опис товарів і послуг, назва марки, зображення чи символи, що свідчать про належність продукції до органічної та розміщені на упаковці, етикетці (стікері), споживчій тарі, контретикетці, ярлику, пробці, листку-вкладиші, документі, повідомленні, інших елементах упаковки, що супроводжують чи належать до цього виду продукції;

реєстр виробників органічної продукції - перелік осіб, яким надано право виробляти (вирощувати, переробляти) органічну продукцію (сировину);

тест-культури - сільськогосподарські рослини, в яких визначається вміст токсичних речовин при обстеженні території для оцінки її придатності щодо вирощування органічної продукції;

уповноважений орган сертифікації – юридична особа акредитована у встановленому законом порядку, якій надано дозвіл на здійснення інспектування та сертифікації виробництва органічної продукції (сировини).

Стаття 2. Сфера дії Закону

1. Цей Закон регулює відносини у сфері виробництва та обігу органічної продукції, сировини та поширюється на суб'єктів господарювання, які проводять господарську діяльність у цій сфері, та на всю органічну продукцію, сировину, отриману відповідно до вимог цього Закону.

Стаття 3. Законодавство України у сфері виробництва та реалізації органічної продукції (сировини)

1. Законодавство України у сфері органічного виробництва складається з Конституції України, Земельного, Лісового, Водного, Цивільного та Господарського кодексів України, законів України "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про безпечність

та якість харчових продуктів", цього Закону та інших законів, міжнародних договорів України, інших нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини в цій сфері.

Стаття 4. Принципи виробництва, зберігання, перевезення та реалізації органічної продукції (сировини)

1. Загальними принципами виробництва, зберігання, перевезення та реалізації органічної продукції (сировини) є:

- 1) добровільності;
- 2) рівності прав суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво, зберігання, перевезення та реалізацію органічної продукції, сировини;
- 3) раціонального використання природних ресурсів, забезпечення їх належного використання та відтворення;
- 4) відмови від використання генетично модифікованих організмів та продукції з них;
- 5) відмови від використання хімічно синтезованих зовнішніх ресурсів, за винятком виключних випадків, встановлених цим Законом;
- 6) довгострокового підтримання родючості ґрунту;
- 7) використання живих організмів та методів механічного виробництва;
- 8) забезпечення високого рівня біологічного різноманіття;
- 9) використання у виробництві процесів, що не завдають шкоди навколишньому природному середовищу, здоров'ю людей, рослин, здоров'ю та благополуччю тварин.

1. Спеціальними принципами виробництва, зберігання, перевезення та реалізації органічної продукції (сировини) є:

- 1) забезпечення збереження та відтворення родючості ґрунтів, стійкості ґрунтів та біологічного різноманіття ґрунтів методами, які оптимізують біологічну активність ґрунтів, забезпечують збалансоване постачання поживних речовин для рослин;
- 2) мінімізації використання невідновлювальних та зовнішніх ресурсів;
- 3) переробки відходів та супутніх продуктів рослинного та тваринного походження для подальшого використання у виробництві продукції рослинного та тваринного походження;
- 4) прийняття до уваги місцевого або регіонального екологічного стану територій під час вибору категорії продукції для виробництва;
- 5) охорони здоров'я тварин шляхом заохочення природного імунного захисту тварин, відбору відповідних порід;
- 6) охорони здоров'я рослин за допомогою превентивних заходів, таких, як вибір відповідних видів та порід, стійких до хвороб та шкідників, сівозміни, механічних та фізичних методів, та захист природних ворогів шкідників;
- 7) врахування при виборі порід ступеню адаптації тварин до місцевих умов, їхньої життєздатності та стійкості до хвороб;
- 8) дотримання високого рівня благополуччя тварин, що задовольняє потреби, притаманні кожному окремому виду;
- 9) виробництво продукції органічного тваринництва з тварин, що були витрошені в органічних господарствах з самого народження впродовж усього життя;
- 10) годування тварин органічними кормами;
- 11) виключення використання штучно виведених поліплоїдних тварин;
- 12) збереження біологічного розмаїття природних водних екологічних систем, безперервна охорона здоров'я водного середовища та якості навколишніх водних та поверхневих екологічних систем при виробництві продукції рибальства.

РОЗДІЛ II. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА ТА ОБІГУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА СИРОВИНИ

Стаття 5. Основні напрями політики у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини)

1. Державна політика у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини) спрямована на створення сприятливих умов для:

розвитку конкурентоспроможного, вискоєфективного ведення сільського господарства за допомогою виробництва органічної продукції (сировини);

збільшення експорту органічної продукції;

розвитку внутрішнього ринку органічної продукції та задоволення потреб споживачів у асортименті органічної продукції;

виробництва органічної продукції високої якості;

охорону довкілля, відтворення і раціонального використання природних ресурсів, охорони здоров'я населення;

визначення зон виробництва органічної продукції та сировини, які придатні для ведення виробництва органічної продукції (сировини);

впровадження економічного стимулювання виробництва та реалізації органічної продукції (сировини), а також інших заходів, спрямованих на здешевлення та підвищення якості органічної продукції та сировини вітчизняного виробництва;

здійснення державного нагляду (контролю) під час виробництва, переробки, маркування, перевезення, зберігання та обігу органічної сировини (продукції);

відшкодування збитків, заподіяних порушенням цього Закону та пов'язаних з ним законодавчих актів.

Стаття 6. Органи, що здійснюють державну політику у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини)

1. Основи державної політики у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини) визначаються Верховною Радою України.

2. Державну політику у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини) здійснюють Кабінет Міністрів України та інші органи виконавчої влади відповідно до законодавства.

Стаття 7. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини)

1. До повноважень Кабінету Міністрів України у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини) належить:

забезпечення здійснення державної політики та міжнародного співробітництва у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини);

затвердження і забезпечення здійснення загальнодержавних програм з розвитку виробництва та обігу органічної продукції (сировини);

затвердження детальних правил виробництва та обігу органічної продукції та сировини;

внесення пропозицій до проекту закону України про Державний бюджет України на відповідний рік щодо фінансового забезпечення суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво, перевезення, зберігання, реалізацію органічної продукції, сировини, їх фінансової підтримки;

спрямування та координація діяльності міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, які забезпечують державну політику у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини);

забезпечення співпраці органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з суб'єктами господарювання, які здійснюють виробництво, перевезення, зберігання, реалізацію органічної продукції, сировини, їх об'єднаннями, громадськими організаціями, науковими установами та навчальними закладами;

встановлення кваліфікаційних вимог до інспекторів, які здійснюють інспектування діяльності з виробництва органічної продукції (сировини);

здійснення заходів, спрямованих на залучення інвестицій та підвищення ефективності міжнародної технічної допомоги для розвитку виробництва та обігу органічної продукції (сировини) та державну координацію за їх діяльністю;

інші повноваження, передбачені цим Законом.

Стаття 8. Повноваження центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики та продовольства у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини)

1. До повноважень центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики та продовольства у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини) належить:

здійснення атестації інспекторів, які здійснюють інспектування діяльності з виробництва органічної продукції (сировини) та видача відповідних атестатів, анулювання таких атестатів;

реалізація державної політики у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини);

розробка та участь у здійсненні державної програми з розвитку виробництва та обігу органічної продукції (сировини);

внесення пропозицій Кабінету Міністрів України щодо державної підтримки розвитку виробництва та обігу органічної продукції (сировини) та суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво, перевезення, зберігання, реалізацію органічної продукції, сировини;

розробка детальних правил виробництва та обігу органічної продукції та сировини, державного логотипу для органічної продукції;

надання дозволів на здійснення сертифікації уповноваженим органам сертифікації, відкликання таких дозволів;

ведення Реєстру уповноважених органів сертифікації виробництва органічної продукції;

здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю уповноважених органів сертифікації;

організація підготовки кваліфікованих кадрів для виробництва органічної продукції (сировини), підвищення їхньої кваліфікації, внесення пропозицій Кабінету Міністрів України щодо фінансування фундаментальних та прикладних наукових досліджень у сфері агроєкології та виробництва органічної продукції (сировини), створення наукових парків для трансферу інновацій від практики до науки;

інші повноваження, передбачені цим Законом.

Стаття 9. Повноваження центрального органу виконавчої влади, який здійснює державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини)

1. До повноважень центрального органу виконавчої влади, який здійснює державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини) належить:

здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво, перевезення, зберігання, реалізацію органічної продукції, сировини;

анулювання сертифікатів на виробництво органічної продукції (сировини), виданих уповноваженим органом сертифікації в разі виявлення невідповідності виробництва органічної продукції (сировини) під час здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво, перевезення, зберігання, реалізацію органічної продукції, сировини;

участь у розробці та здійсненні державної програми розвитку виробництва та обігу органічної продукції (сировини);

ведення реєстру виробників органічної продукції (сировини) та забезпечення опублікування офіційних відомостей про осіб, які здійснюють виробництво та реалізацію органічної продукції (сировини);

розповсюдження інформації про виробництво та реалізацію органічної продукції (сировини), органічну продукцію, систему гарантій та контролю в засобах масової інформації із залученням заінтересованих сторін;

інші повноваження, передбачені цим Законом.

Стаття 10. Повноваження центрального органу виконавчої влади, який здійснює державну політику у сфері технічного регулювання та споживчої політики

1. Центральний орган виконавчої влади, який здійснює державну політику у сфері технічного регулювання та споживчої політики, затверджує технічні регламенти у сфері виробництва органічної продукції (сировини).

Стаття 11. Державний нагляд (контроль) за виробництвом та обігом органічної продукції (сировини)

1. Державний нагляд (контроль) за виробництвом та обігом органічної продукції (сировини) здійснюється центральним органом виконавчої влади, який здійснює державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі.

2. Порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини) визначаються законодавством.

3. Система державного нагляду (контролю) має забезпечити можливість простежити кожен продукт на стадіях виробництва, зберігання, перевезення та реалізації органічної продукції (сировини) з метою гарантування споживачу відповідності виробленої органічної продукції (сировини) вимогам, встановленим цим Законом.

4. Періодичність проведення заходів щодо державного нагляду (контролю) визначаються на основі ступенів ризиків, встановлених законодавством.

РОЗДІЛ III. ВИРОБНИЦТВО ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ, СИРОВИНИ

Стаття 12. Право на виробництво органічної продукції та сировини

1. Здійснювати виробництво органічної продукції (сировини) має право фізична чи юридична особа будь-якої організаційно-правової форми та будь-якої форми власності, яка пройшла інспектування в установленому Законом порядку, отримала сертифікат та включена до Реєстру виробників органічної продукції.

Стаття 13. Реєстрація виробників органічної продукції та/або сировини

1. Фізичні або юридичні особи, які виявили намір здійснювати виробництво органічної продукції та/або сировини, пройшли інспектування та отримали сертифікат, заносяться до Реєстру виробників органічної продукції, який веде центральний орган виконавчої влади, який здійснює державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі.

3. Положення про Реєстр виробників органічної продукції розробляється та затверджується центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики та продовольства.

4. Реєстр виробників органічної продукції публікується в засобах масової інформації центральним органом виконавчої влади, який здійснює державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, а також на його офіційному веб-сайті.

5. Фізичні або юридичні особи, що не занесені до Реєстру виробників органічної продукції, не мають права здійснювати виробництво органічної продукції та/або сировини.

Стаття 14. Правила виробництва та обігу органічної продукції та сировини

1. Загальні правила виробництва та обігу органічної продукції та сировини встановлюються цим Законом.

2. Детальні правила виробництва та обігу органічної продукції та сировини розробляються центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики та продовольства за участю представників центрального органу виконавчої влади, який здійснює державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, відповідних спеціалізованих наукових установ, науково-дослідних інститутів та затверджуються Кабінетом Міністрів України.

3. Детальні правила виробництва та обігу органічної продукції та сировини повинні відповідати вимогам цього Закону та встановлювати правила виробництва та обігу за наступними напрямками щодо:

виробництва непереробленої органічної продукції (сировини) рослинного походження, у тому числі грибів;

виробництва непереробленої органічної продукції (сировини) тваринного походження;

виробництва органічної продукції (сировини) аквакультур;

виробництва органічних морських водоростей;

виробництва органічної продукції (сировини) бджільництва;

перевезення, зберігання та реалізації органічної продукції (сировини);

збору дикорослих рослин, лісової продукції та водоростей;

виробництва під час перехідного періоду;

порядку переходу до виробництва органічної продукції (сировини);

переліку, умов та допустимих обсягів використання неорганічної продукції, речовин, продукції, отриманої в перехідний період, при виробництві органічної продукції (сировини) по кожній із категорій продукції, речовин;

переліку речовин, які забороняється використовувати при виробництві органічної продукції (сировини);

допустимих обсягів та перелік неорганічної продукції, речовин, продукції, отриманої в перехідний період, які можуть у виключних випадках використовуватись при виробництві органічної продукції (сировини);

критеріїв оцінки придатності сільськогосподарських угідь для виробництва органічної продукції (сировини).

4. Детальні правила виробництва та обігу органічної продукції та сировини та зміни, які вносяться до них, публікуються в засобах масової інформації центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики та продовольства України, а також на його офіційному веб-сайті.

Стаття 15. Методи виробництва органічної продукції та/або сировини

1. При виробництві органічної продукції та/або сировини використовуються методи, які:

виключають використання ГМО, похідних ГМО і продуктів, вироблених з ГМО, як харчових продуктів, кормів, технологічних добавок, препаратів захисту рослин та покращення ґрунту, добрив, насіння, вегетативного походження садивного матеріалу, мікроорганізмів і тварин;

виключають використання хімічно-синтезованих речовин, консервантів, синтезованих (штучних) барвників, гормонів, антибіотиків, ароматизаторів, стабілізаторів, підсилювачів смаку, стимуляторів росту;

виключають використання іонізуючого випромінювання для обробки органічної сировини або кормів, що використовується у виробництві органічної продукції;

виключають гідропонне виробництво;

використовують живі організми та методи механічного виробництва;

здійснюють живлення рослин в основному через екосистему ґрунту;

засновані на оцінці ризику та використовують превентивні заходи.

Стаття 16. Загальні правила виробництва органічної продукції та/або сировини

1. Фізичні або юридичні особи, яким надано право на виробництво органічної продукції (сировини), зобов'язані дотримуватися таких загальних правил виробництва органічної продукції та/або сировини:

1) дотримуватись вимог цього закону та Правил виробництва та обігу органічної продукції та сировини, використовувати лише методи виробництва органічної продукції та/або сировини;

2) забезпечувати відокремлення виробництва органічної продукції (сировини) від виробництва неорганічної продукції (сировини), продукції перехідного періоду;

3) використовувати технології виробництва, які попереджають або мінімізують будь-яке збільшення забруднення навколишнього природного середовища;

4) утилізувати відходи і побічні продукти рослинного і тваринного походження у процесі виробництва органічної продукції;

5) запобігати процесам утилізації пестицидів та агрохімікатів, отриманих шляхом хімічного синтезу, на територіях, де здійснюється виробництво та зберігання органічної продукції, сировини;

6) враховувати місцевий та регіональний екологічний стан територій під час вибору продукції для виробництва;

7) мінімізовувати використання невідновлювальних ресурсів та зовнішніх ресурсів;

8) забезпечувати збереження та відтворення родючості ґрунтів.

2. При виробництві органічних харчових продуктів шляхом переробки особи, яким надано право на виробництво органічної продукції (сировини), окрім правил, зазначених в частині першій цієї статті, зобов'язані дотримуватися наступного:

1) виробляти продукцію переважно з інгредієнтів сільськогосподарського походження (вода та кухонна сіль не беруться до уваги);

2) не використовувати органічний інгредієнт разом з таким же інгредієнтом в неорганічній формі або інгредієнтом в стадії перехідного періоду;

3) не використовувати речовини та технології, що відновлюють характеристики, втрачені при переробці та зберіганні органічних харчових продуктів, та виправляють результати халатності при переробці таких продуктів, або іншим чином вводять в оману щодо справжньої природи продукту.

3. Промислове виробництво органічної продукції проводиться виключно із органічної сировини, вирощеної на придатних для цього землях або у спеціально визначених зонах виробництва органічної продукції та сировини. Придатність земель для виробництва органічної продукції (сировини) встановлюється цим Законом.

4. Продукти полювання та риболовства диких тварин не вважаються органічною продукцією.

5. Збирання диких рослин та їх частин, що природно ростуть в лісах та сільськогосподарських угіддях, вважається виробництвом органічної продукції, якщо:

1) такі райони не піддавалися протягом періоду не менше, як п'ять років, обробці продуктами, використання яких заборонено цим Законом;

2) таке збирання не впливає на стабільність природного середовища, існування або збереження видів рослин у районі збирання.

6. Збирання диких водоростей та їх частин, що ростуть у морі природним способом, вважається органічним виробництвом, за дотримання таких умов:

1) райони зростання водоростей мають високу екологічну якість, не забруднені речовинами, які забороняються використовувати при виробництві органічної продукції (сировини), або іншими шкідливими для здоров'я людини речовинами;

2) таке збирання не впливає на стабільність природного середовища, існування або збереження видів рослин у районі збирання.

Стаття 17. Виключення із правил виробництва органічної продукції та/або сировини

1. У виключних випадках, передбачених цією статтею, за згодою центрального органу виконавчої влади, який здійснює державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, дозволяється під час виробництва органічної продукції, сировини використовувати традиційну продукцію, сировину (окрім продукції, сировини, яка містить ГМО, похідної від ГМО, або отриманої за допомогою ГМО) та продукцію, сировину перехідного періоду на такі цілі:

1) як продукти для захисту рослин;

2) як добрива та поліпшувачі ґрунту;

3) як неорганічні кормові матеріали рослинного, тваринного та мінерального походження;

4) як кормові добавки та технологічні добавки;

5) як продукти для очищення та дезінфекції водоймищ, кліток, споруд та установок виробництва продукції тваринництва;

6) як продукти для очищення та дезінфекції споруд та установок, які використовуються для виробництва продукції рослинництва, включаючи об'єкти для зберігання такої продукції.

2. Допустимі обсяги та перелік неорганічної продукції, речовин, продукції, отриманої в перехідний період, які можуть у виключних випадках використовуватись при виробництві органічної продукції (сировини) по кожній із категорій продукції, речовин встановлюються Кабінетом Міністрів України.

3. Використання традиційної продукції (сировини) та продукції (сировини) перехідного періоду можливе лише у таких випадках:

1) коли така продукція є необхідною для забезпечення можливості починати або продовжувати виробництво органічної продукції (сировини) на територіях, які мають кліматичні, географічні або структурні обмеження;

2) коли це є необхідним для забезпечення доступу до кормів, посівного матеріалу та матеріалу для вегетативного розмноження, живих тварин та інших вхідних ресурсів, якщо такі ресурси або їх альтернативи недоступні на ринку в органічній формі;

3) коли це є необхідним для забезпечення доступу до інгредієнтів сільськогосподарського походження, коли такі інгредієнти або їх альтернативи недоступні на ринку в органічній формі;

4) коли це є необхідним для вирішення окремих проблем, пов'язаних з управлінням поголів'я органічної худоби.

4. При встановленні допустимих обсягів та переліку неорганічної продукції, речовин, продукції, отриманої в перехідний період, які можуть у виключних випадках використовуватись при виробництві органічної продукції (сировини), повинні враховуватись наступні фактори:

1) використання при виробництві такої продукції, речовин не має шкідливого впливу на навколишнє середовище або не посилює цей вплив;

2) їх негативний вплив на здоров'я і якість життя людей або тварин є мінімальним;

3) така продукція, речовина є рослинного, тваринного, мікробного або мінерального походження та можуть піддаватися фізичним (механічному, термічному), ферментативному чи мікробному процесам.

5. При настанні випадків, передбачених цією частиною, у випадку неможливості задовольнити потреби рослин у поживних речовинах, дозволяється застосовувати тільки добрива і речовини для покращення ґрунту, визначені Кабінетом Міністрів України.

6. Виробники органічної продукції (сировини) зобов'язані зводити до мінімуму використання традиційної продукції (сировини) та продукції перехідного періоду, та, за доцільності, обмежувати у часі.

7. Згода центрального органу виконавчої влади, який здійснює державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, надається за умови документального підтвердження виробником необхідності застосування таких продуктів, речовин.

Стаття 18. Правила виробництва органічної продукції (сировини) рослинного походження

1. До загальних правил виробництва органічної продукції (сировини) рослинного походження належать:

1) використання методів, що оптимізують біологічну активність ґрунтів, забезпечують збалансоване постачання поживних речовин рослинам, зберігаючи земельні та інші природні ресурси, необхідні для виробництва органічної продукції (сировини);

2) впровадження ґрунтоохоронних технологій вирощування сільськогосподарських культур, які запобігають виникненню у ґрунті ерозійних чи інших деградаційних процесів;

3) підтримання стійкості рослин профілактичними заходами шляхом вибору відповідних видів та сортів, стійких до шкідників і хвороб, відповідних сівозмін, механічних, фізичних та біологічних методів захисту;

4) збільшення популяції корисних комах, мікроорганізмів та природних паразитів як біологічного контролю шкідників та хвороб рослин;

5) використання у якості добрив матеріалів мікробіологічного, рослинного чи тваринного походження, які розщеплюються біологічно;

6) дозволяється використання лише сертифікованого органічного насіння та посадкового матеріалу;

7) добрива та поліпшувачі ґрунту можуть використовуватись тільки, якщо їх використання було дозволено згідно зі статтею 17 цього Закону. При цьому забороняється використовувати мінеральні азотні добрива;

8) у випадку встановлення загрози для рослин, продукти для захисту рослин можуть використовуватись лише якщо їх використання було дозволено згідно зі статтею 17 цього Закону;

9) продукти для очищення та дезінфекції при виробництві продукції рослинництва використовуються лише, якщо їх використання дозволене при органічному виробництві згідно із статтею 17 цього Закону.

2. Детальні правила виробництва органічної продукції (сировини) рослинного походження встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 19. Правила виробництва органічної продукції (сировини) тваринного походження

1. До загальних правил виробництва органічної продукції (сировини) тваринного походження належать:

1) при виборі порід враховується здатність тварин пристосовуватися до місцевих умов, їх життєздатності, стійкості до хвороб;

2) утримання тварин здійснюється з урахуванням фізіологічних та поведінкових потреб шляхом забезпечення тваринам умов життя, що відповідним чином враховують основні аспекти їхнього природного поводження, достатній ступінь свободи пересування, дотримання оптимальної кількості тварин на одиницю площі, застосування системи розведення тварин, яка враховує їх поведінкові потреби;

3) утримання тварин здійснюється шляхом мінімізації стресу тварин, сприяння їх здоров'ю та благополуччю, стимулювання їх природного імунного захисту та запобігання використанню хімічних алопатичних ветеринарних препаратів;

4) приміщення для утримання тварин повинні відповідати біологічним і поведінковим потребам тварин та забезпечувати вільний доступ до місць годівлі та джерел питної води; належну теплоізоляцію, опалення, охолодження, вентилявання приміщень з метою підтримки циркуляції повітря, рівня запиленості, температури, відносної вологості повітря в межах, необхідних для здоров'я тварин; належне природне провітрювання приміщення і надходження денного світла; передбачати відповідні заходи на випадок пожежі, виходу з ладу системи механічного обслуговування і перебоїв енергоносіїв;

5) годування тварин здійснюється кормами, отриманими в результаті органічного виробництва та з природних речовин несільськогосподарського походження;

6) неорганічні кормові матеріали рослинного походження, кормові матеріали тваринного та мінерального походження, кормові добавки, окремі продукти, що використовуються для харчування тварин, та технологічні добавки використовуються лише якщо їх використання було дозволене згідно зі статтею 17 цього Закону;

7) при репродукції використовуються переважно природні методи;

8) будь-які болісні відчуття тварин зводяться до мінімуму, включаючи відчуття при забої;

9) прив'язування або ізоляція поголів'я забороняється, за винятком випадків, коли це необхідно для забезпечення безпеки, благополуччя або у ветеринарних цілях;

10) час транспортування тварин повинен зводитися до мінімуму;

11) продукти тваринництва виробляються з тварин, які були на органічному утриманні від народження і протягом усього життя;

12) виключається вирощування штучно виведених поліплоїдних тварин;

13) продукти для очищення та дезінфекції при виробництві продукції тваринництва використовуються лише в тому випадку, коли їх використання дозволене при органічному виробництві згідно із статтею 17 цього Закону.

ХІД РОБОТИ

Завдання:

Засвоїти поняття:

1. Вивчити загальні положення про органічне виробництво.
2. Засвоїти державну політику у сфері органічного виробництва.

Контрольні питання

1. Загальні положення про органічне виробництво?
2. Державна політика у сфері органічного виробництва?
3. Поняття «органічна сировина»?
4. Традиційна (неорганічна) продукція.
5. Законодавство України у сфері виробництва та реалізації органічної продукції (сировини)

Література:

Основна література

1. Вигера С. М., Ключевич М. М., Ковальчук Р. Л., Вигера А. С. Трофологія: вчення про живлення, їжу та їду : навч. посібник. – Київ : ЦП "Компринт", 2025. 250 с.
2. Вигера С. М. Трофологія. Київ : ЦП "Компринт", 2017. 125 с.
3. Вигера С. М., Ключевич М.М., Столяр С. Г. Трофологія. Посібник. Київ : ЦП "Компринт", 2022. 187 с.
4. Ключевич М.М., Вигера С.М., Можарівська І.А., Чумак П.Я. Перспективи досліджень рослин і виробництва фіторесурсів згідно новітніх напрямків: плантологія та плантономія. "Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки" - наукове фахове видання Херсонського державного аграрно-економічного університету. 2025. Вип. 144. С. 82-87.
5. Ковальчук Р.Л., Вигера С.М., Ключевич М.М., Можарівська І.А. Експертно правовий сервіс і сертифікація виробництва харчових фіторесурсів і продукції. Аграрні інновації. Серія: Меліорація, землеробство, рослинництво. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2025. Вип. 31. С. 75-79.
6. Вигера С. М., Ключевич М. М., Ковальчук Р. Л. Холізм наук і освіти про здоров'я природи, якість харчових ресурсів, технології та їжу. Наукові аспекти збереження та відновлення природних ресурсів в умовах сучасного розвитку суспільства : Наукова монографія. Рига, Латвія : "Baltija Publishing", 2024. С. 561–572.
7. Ключевич М.М., Вигера С.М., Можарівська І.А., Венгер О.В. Трофічні процеси різновидностей гексапод у плантоєкосистемах (фітоценозах). "Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки" - наукове фахове видання Херсонського державного аграрно-економічного університету. 2025. Вип. 143. Частина 1. С. 139-144.
8. Вигера С.М., Ключевич М.М., Можарівська І.А., Венгер О.В. Зміна світогляду щодо вчення про надклас гексаподи із царства тварини. Sciences of Europe The journal is registered and published in Czech Republic, 2025. No 163. P. 4–7.
9. Ключевич М. М., Вигера С. М., Можарівська І. А., Ковальчук Р. Л. Теоретичні аспекти інноваційного світогляду щодо наук про царство рослин. Moderní aspekty vědy: LIII. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2025. С. 184–194.

10. Вигера С., Ключевич М., Ковальчук Р. Методологія освітніх програм школи філософії їжі та природокористування: навч.-метод. посібник / за наук. редакцією С. Вигери. Київ: ЦП «Компринт», 2024. 137 с.

11. Вигера С. М., Ключевич М. М., Можарівська І. А. Інноваційна методологія покращення харчових фіторесурсів і продовольчої безпеки для мудрої їди. Moderní aspekty vědy: LI. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2024. P. 143–152.